

Катедра за менаџмент и
специјализоване менаџмент
дисциплине

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ОРГАНИЗАЦИОНИХ НАУКА

Управљање инвестицијама

- Метода критичне тачке
- Анализа осетљивости
- Анализа вероватноће
- Теорија игара и теорија одлучивања

- Критична тачка пројекта представља онај ниво производње и продаје при коме пројекат не остварује ни добитке ни губитке, односно при коме још увек остварује позитиван финансијски резултат.
- Критичан обим производње:

$$\text{КТР} = \frac{\text{FT}}{\text{JPC} - \text{PT}}$$

- FT - годишњи фиксни трошкови
- JPC - продајна цена по јединици производа
- PT - промењиви трошкови по јединици производа

- Критичан приход од продаје:

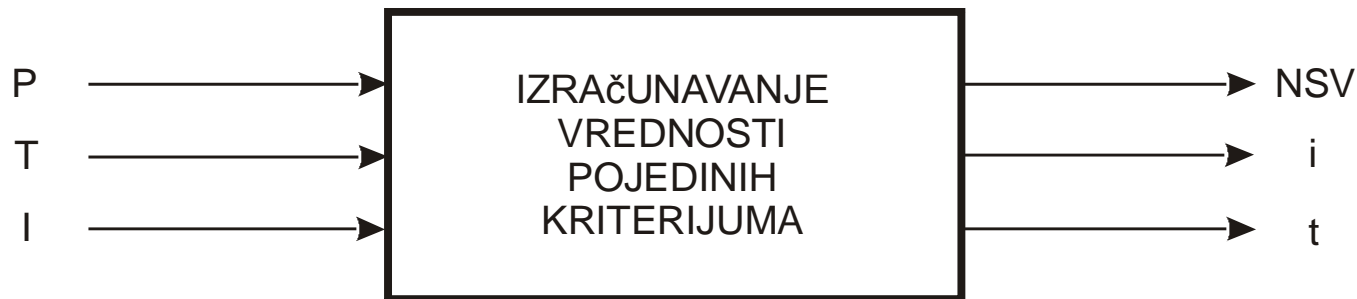
$$КТР = JPC \cdot \frac{FT}{JPC - PT}$$

- Статички приступ у оцени
- Циљ примене: одредити критичне или минималне вредности параметара који утичу на профитабилност пројекта, да би се предузеле мере да се то избегне.

- Анализа осетљивости критеријума ефикасности инвестиционих пројеката - рачунски поступак предвиђања утицаја промена улазних података (приходи, трошкови, величина улагања, итд.), на излазне вредности појединих критеријума (NSV, ISR, рок враћања, и др.) и коначну оцену оправданости инвестиционих пројеката.
- Циљ: одредити до које максималне или минималне вредности може ићи нека величина, да пројекат још увек буде оправдан.

ULAZNE VELIČINE -
PODACI O INVESTICIJI

IZLAZNE VELIČINE -
VREDNOSTI KRITERIJUMA

- Метод за одлучивање у условима неизвесности, који узима у обзир да су могући различити резултати будућих стања и да се могу одредити вероватноће појављивања тих резултата.
- Рачунају се очекиване вредности критеријума и доноси одлука.

	Могуће величине		
	A	B	C
Величина инвестиције	700	800	900
Вероватноћа	0,5	0,3	0,2
Очекиване вредности	350	240	180
Suma		770	

- Очекивана величина код инвестиције у примеру је 770.

- MinMax критеријум се назива и Waldov критеријум:
”Ако су ми непозната стања природе, заузећу најопрезнији став.”
- Бира се алтернатива која при остварењу најгорег стања у будућности доноси највећи могући добитак или најмањи могући губитак.
- За игру код које су елементи матрице позитивни резултати (нпр. приход), применити MaxMin критеријум. Најпре се бира најмање повољан резултат за сваку алтернативу (најмање a_{ij} за свако i),

$$\min a_{ij}$$

Затим се бира највећа вредност од свих изабраних $\min a_{ij}$,

$$\max \min a_{ij}$$

- За игру код које су елементи матрице негативни резултати (нпр. трошкови), применити MinMax критеријум. Најпре се бира највећа вредност за сваку алтернативу (највеће a_{ij} за свако i),

$$\max a_{ij}$$

Затим се бира најмања вредност од свих изабраних $\max a_{ij}$,

$$\min \max a_{ij}$$

MinMax и MaxMin критеријум

		Стања будућности			
		S_1	S_2	S_3	S_4
Инвестиционе алтернативе	A_1	4	1	7	4
	A_2	3	2	4	10
	A_3	6	5	4	9

Нпр. алтернативе су 3 различита технолошка решења, а стања будућности су 4 различита обима тражње за производом добијеним овим алтернативама.

A_1	1
A_2	3
A_3	4
	MaxMin a_{ij}
A_3	4

- Крајње оптимистички критеријум, који се базира на ставу “**све или ништа**” и који преузима сав ризик тежећи да оствари максимални добитак.
- Најпре се изабере најповољнији резултат за сваку алтернативу $\max a_{ij}$, а затим се бира највећи од изабраних резултата:

$\max \max a_{ij}$

$\max a_{ij}$

A_1	7
A_2	10
A_3	9

$\max \max a_{ij}$

A_2	10
-------	----

- Применом Hurwics-овог критеријума бира се алтернатива која доноси већи резултат, него алтернатива изабрана minmax критеријумом, а мањи него алтернатива изабрана maxmax критеријумом.
- Компромис се остварује коефицијентом оптимизма k_0 , који узима вредности у распону $0 < k_0 < 1$.
- Најпре се усваја коефицијент оптимизма k_0 , а затим проналази минималан и максималан елемент за сваку алтернативу:

$$m_i = \min a_i$$

$$M_i = \max a_{ij}$$

- Затим се за сваку алтернативу формира конвексна комбинација:

$$k_0 * M_i + (1 - k_0) * m_i$$

- Бира се као најбоља алтернатива она код које је ова комбинација највећа:

$$\text{Max} \{k_0 * M_i + (1 - k_0) * m_i\}$$

	m_i	M_i
A_1	1	7
A_2	2	10
A_3	4	9

$$A_1 \quad 1/3 * 7 + 2/3 * 1 = 9/3 = 3$$

$$A_2 \quad 1/3 * 10 + 2/3 * 2 = 14/3 = 4,67$$

$$A_3 \quad 1/3 * 9 + 2/3 * 4 = \mathbf{17/3 = 5,67}$$

- Laplace-ов критеријум се заснива на Laplace-овом постулату:
“Ако ништа не знам о будућим стањима природе, могу сматрати да су једнако вероватна.”
- Приписујући свим стањима будућности једнаку вероватноћу појављивања, Laplace-ов критеријум као најбољу, бира алтернативу чији је просек резултата максималан (или минималан, ако матрица игре има као елементе трошкове).

$$A_1 \quad (4 + 1 + 7 + 4) * 1/4 = 16/4 = 4$$

$$A_2 \quad (3 + 2 + 4 + 10) * 1/4 = 19/4 = 4,75$$

$$A_3 \quad (6 + 5 + 4 + 9) * 1/4 = \mathbf{24/4 = 6}$$

- Критеријум очекиване вредности се заснива на принципу који је супротан Laplace-овом: стања будућности нису једнако вероватна и сваком од њих може субјективно да се додели вероватноћа појављивања.
- Очекивана вредност представља просечну вредност резултата која би се могла добити када би се одређени догађај понављао више пута. Зато се на очекивану вредност гледа као на “еквивалент извесности”.
- Критеријум очекиване вредности се израчунава преко следећег обрасца:

$$E(A_i) = \sum_{j=1}^n a_{ij} \cdot p_j; \quad \sum_{j=1}^n p_j = 1$$

- Savage-ов критеријум се базира на принципу да је потребно свести на минимум могућу штету, која може настати уколико се испостави да су донете погрешне одлуке.
- Најпре се од стандардне матрице формира тзв. “матрица кајања” (жаљења), која показује “пропуштене добитке”, а затим се на ову матрицу примењује MinMax критеријум.
- Матрица кајања се формира на основу разлике резултата који би били добијени да се унапред знало које ће се стање будућности остварити, $\max a_{ij}$, и резултата добијених одлуком, a_{ij} .

Поступак примене критеријума:

- Из оригиналне матрице издвојити максималне резултате по колонама (за стања будућности) и на место ових резултата ставити нуле.
- Остале вредности у матрици жаљења добијају се тако што се преостале вредности резултата по колонама одузимају од издвојених максималних резултата.
- Применити MinMax критеријум на овако добијену матрицу.

		Стања будућности			
		S ₁	S ₂	S ₃	S ₄
Инвестиционе алтернативе	A ₁	4	1	7*	4
	A ₂	3	2	4	10*
	A ₃	6*	5*	4	9

		Стања будућности			
		S ₁	S ₂	S ₃	S ₄
Инвестиционе алтернативе	A ₁	2	4	0	6
	A ₂	3	3	3	0
	A ₃	0	0	3	1

A1   **6**
A2   **3**
A3   **3**

- Бернулијев критеријум се заснива на Бернулијевом принципу по коме **једнакост добитка и губитка израженог у новцу, не значи истовремено и једнакост економских користи и некористи.**
- Критеријум одлучивања у условима неизвесности, који користи бројне вредности корисности, уместо резултата у новцу, назива се Бернулијев критеријум одлучивања, где се бројне вредности у новцу преводе у бројне вредности корисности.

Задатак 1.

- Градска управа Града Београда разматра пројекат улагања у изградњу стамбено-образовног објекта за децу без родитељског старања. Извршена је Кост-бенефит анализа и одређена вредност НСВ од 15.493 нј. за овај пројекат.
- Управа, поред наведеног, разматра могућности улагања у још два друштвено значајна пројекта. Сва три пројекта при различитим тржишним условима имају различите НСВ. На основу датих података изабрати најприхватљивији пројекат, коришћењем MaxMin, MaxMax, Hurwics-овог и Laplace-овог критеријума.

	S1	S2	S3
A1	15.493	19.250	9.500
A2	17.367	13.870	10.387
A3	13.255	9.031	10.576

Решење задатка 1.

	S1	S2	S3		
A1	15.493	19.250	9.500		
A2	17.367	13.870	10.387		
A3	13.255	9.031	10.576		
MaxMin					MaxMax
	A1	9.500		A1	19.250
	A2	10.387		A2	17.367
	A3	9.031		A3	13.255
Najbolja je alternativa A2.				Najbolja je alternativa A1.	

Решење задатка 1.

Hurwics-ov kriterijum				Laplace-ov kriterijum	
$k=1/3$				A1	14.748
$m_i = \min a_{ij}$				A2	13.875
$M_i = \max a_{ij}$				A3	10.954
$\max(k_0 * M_i + (1 - k_0) * m_i)$					
	A1	12.750		Najbolja je alternativa A1.	
	A2	12.714			
	A3	10.439			
Najbolja je alternativa A1.					